OMBLA

Neko od glavara predloži vladici:

Da im presiječemo vodu! Isplaziće jezike među onijem zidinama i moraju se predavati.

Još u samom početku opsade pala je vladici na um ta misao. Ali on prićuta, ne reče je ni svojim najbližim ljudima. Bio je načisto: u ratu nema samilosti prema zlotvoru i osvajaču; i sam je u tome bio više sablja nego sveto miro. Ali, znao je: bez vode će lakše izdržati vojnik nego djeca i žene; i javiće se razne boleštine, okužiće se grad.

Sad se već nema kud. Ako opsada potraje, biće sve teže i za vladičinu vojsku. Mora se tražiti najpreči put prema gradskim kapijama.

I tako se vladika saglasi s predlogom. Vojnici napipaše žilu-kucavicu i prekidoše je.

Topovi i dalje tuku, napadi – kao talasi – zapljuskuju bedeme i odbijaju se od njh.

Opsjednutima kao da nema više spasa. Oni ispadaju iz grada i sudaraju se sa Crnogorcima i Rusima. Poslije saveznici zagledaju francuske glave – usne ispucale od žeđi.

«Neće još dugo izdržati» - misli vladika i kuraži svoje vojnike da ne popuštaju u žestini opsade.

Uto stiže vijest: ruski car poručuje da se Boka preda Francuzima!

Vladika pohita k Senjavinu:

Je li ovo istina, zaboga?

Tačno je. I ja sam sada saznao.

Pa što ćemo?

Meni je naređeno da povučem flotu i vojsku.

A meni i srce i razum naređuju da ostanem gdje sam se zatekao!

Senjavin ga blago umiruje:

Vi znate šta za oficira znači carska zapovijest. Vjerujte, i za mene su ovo teški trenuci. No, nastojaću da povlačenje odložim koliko god budem mogao i pružaću vam svaku pomoć.

To je riječ koju želim da čujem od vas. Držaćemo se i dalje. A caru ćemo uputiti delegaciju – neka mu sve objasni; on možda i ne zna kakvo je raspoloženje naroda u Boki i ne zna da se Bokelji već bore protiv Francuza...

I ja mislim da je to najbolje – reče general. – Neka narod nastavi sa otporom, neka krene delegacija, pa ćemo svakome odgovarati: čekamo odgovor iz Petrograda.

Uputi se vladika svojim glavarima. Kaza im šta je i kako je. I stade ih preklinjati da to čuvaju kao tajnu: vojska o tome ne smije znati. Sigurno bi se počela osipati, izbilo bi ogorčenje.

Vladika i Senjavin šalju hitne poruke u Boku i primaju otud vijesti. Tamo je Sankovski. Održavaju se skupovi glavara i naroda. Bira se delegacija, koja bez odlaganja kreće k Rusiji da traži pokroviteljstvo.

Iz novoga vladika dobi vapijuće pismo: »O, sveti vladiko, zaboga, može li ovo biti istina? Spomenite se što ste objavili pred svim narodom da ste došli snagom carskom i zapovijedi carskom za pokrti ovu provinciju i braniti do potonje kapi krvi i nikome je ne pustiti. Viče sva Boka: ako ovo bude istina, da se neće nikad predati ni Austrijancima, ni Francuzima, nego da će se ukrcati na brodove sa svojim familijama, a sve kuće i palace izgorjeti i poći put Moskovije.»

Teških li dana za vladiku: tajiti nešto pred vojskom koju je otrgnuo od domova i doveo ogladnjelu čak pod Dubrovnik!

Senjavin nekako pristaje da se još žešće tuče i napada grad. Kaže da će se pravdati ovako: vijest o carskoj naredbi stigla je kasno, baš kad se radilo o predaji. Ali, one u gradu zaista valja nagnati na predaju.

Tako bi i bilo, grad se ne bi mogao još zadugo držati da ne iskrsnu druga nevolja: vojska ipak saznade za naređenje iz Rusije. Obistini se ono čega se vladika najviše bojao: grupice su se izdvajale i – ne pitajući nikoga – odlazile sa bojišta prema Boki i Crnoj Gori.

Presrete jednu takvu grupu.

Što je ovo, junaci, što okrenuste pleći Dubrovniku?

Ne pitaj, sveti vladiko.

Znamo i mi ponešto!

Vraćajte se! Grad tek što nije pao!

Eno se nagnuli bedemi! – jetko mu odvrati jedan.

Ruski car nam je poručio da idemo doma i mi krenusmo na dobri put.

A ti bi da nas tu držiš ispošćene!

Nijesi ti veći Srbin od ruskog cara, ne.

I minuše pored vladike. On ih pokaza ostali vojnicima:

Jeste li ikad vidjeli da Crnogorci ovako odlaze iz boja i ostavljaju svoju braću? Da znate, ja sam u stalnom dogovru s ruskim đeneralom Senjavinom. Ako bude potrebno da se povučemo, učinićemo to zajednički, kao što smo i došli. Ali, taj čas još nije kucnuo. Grad se uzdrmao, pašće pred naše noge. Strpite se!

I za dana niko više ne krenu. Ali, noć istopi vladičinu vojsku – vojnici su odlazili jatima. Tako bi i druge noći. Od te raspuštene vojske stradali su Konavli i svi usputni krajevi.

Vladika je očajavao. Bilo mu je teško čak i da se susretne sa Senjavinom – molio je Ruse da ne odlaze, a svoju vojsku ne može zadržati na okupu (doveo je pod Dubrovnik oko šest hiljada ratnika, a sada ih nema više od dvije i po hiljade!).

Neko pusti vijest, koja ubrzo doprije i do vladike:

Ide pomoć Loristonu! Ali nije velika vojska – biće ih jedno pet stotina.

Sve teže i teže.

Vladika odvoji jedna manji odred i posla ga Francuzima u susret i naredi:

Ne dajte im da dođu do grada!

Sjutradan, pred mrak; eto ostataka onog odreda – razbijeni, umorni, pod ranama. Jedan straješina dopade do vladike:

Prevareni smo! Ljuto smo prevareni! Prokleta Ombla!

Kazuj, zaboga!

Nije ih bilo pet stotina, već preko tri hiljade! Pred njima je đeneral Molitor. Navališe na nas iza onih brda. Tukosmo se, držasmo se... Rječica Ombla sva je provrela od krvi. Ali...

Vidim i sam! – prekida ga vladika.

Rusi se odmah povukoše prema Gružu. Tamo su ih čekale lađe koje će ih odnijeti do Novoga.

I vladika diže opsadu i krenu vojsku natrag da se opet sastane sa Rusima kod Španjole. Želja mu je da se čuva suvišnog prolivanja krvi.

S Loristonom bi ugovoreno primirje, s tim da obje vojske ostanu gdje su se zatekle. Ali Francuzi se nijesu toga držali, već su nadirali k jugu; njihovi topovi javljali su se sa Oštrog rta, a istureni odredi zametali su čarke kraj Novoga.

SADRŽAJ POGLAVLJE 35.